

26/6/2016

לכבוד:

מועצת הרשות הממשלתית למים ולביוב

הנדון: מענה לפרסום טיוטת כללי המים (חישוב עלויות והכנסות, הכרה בפיתוח מפעלי מים וחובות דיווח החלות על מקורות)(תיקון)

שלום רב,

להלן התייחסות התאחדות חקלאי ישראל (להלן: ההתאחדות) ופורום אגודות וספקי המים בישראל לטיטת הכללים שבנדון כפי שפורסמו באתר הרשות הממשלתית למים ולביוב (להלן: רשות המים / הרשות) ביום 23/5/16.

התאחדות חקלאי ישראל טוענת כבר שנים כי עלויותיה של חברת מקורות הינן עלויות מונופוליסטיות גבוהות אשר מהוות נטל עודף על גבם של צרכני המים הישראליים – צרכני המים הביתיים וצרכני המים החקלאיים כאחד. **ההתאחדות מברכת על המהלך לצמצום העול המונופוליסטי של החברה תוך קביעת יעדי התייעלות ברורים והצבת כללי הכרה תעריפית קשיחים.**

ההתאחדות סבורה כי דו"ח בלינקוב והכללים המוצעים הנגזרים ממנו מהווים אבן דרך ראשונה לצמצום עלויות המונופול ולבניית רגולציה איכותית לפיקוח על פעילות חברת מקורות. בעוד הדרישות שנקבעו בדו"ח ומיושמות בטיטת הכללים הינן נכונות, ניתן לומר כי שורותיו התחתונות של הדו"ח אינן מחמירות כלפי החברה וכי ניתן היה לצמצם את עלויותיה של החברה ביתר שאת לטובת משק המים וצרכניו. להלן מספר נקודות נוספות אשר ההתאחדות סבורה כי לא הגיעו לכדי מיצוי במסגרת הדו"ח ואשר חייבים להיכלל במסגרת הכללים **במטרה להביא לצמצום עלויות נוסף ולהורדת תעריף המים לכלל צרכני ישראל.**

לאור הפער הגדול הקיים בין עלויות הפקת המים ואספקתם ע"י הגורמים העצמיים לבין העלויות הקיימות בקרב חברת מקורות **יש לשאוף להשוואת הנורמות המוכרות למקורות לנורמות הקיימות בקרב הספקים העצמיים המתנהלים במגרש עסקי ותחת בקרה קפדנית של צרכניהם.** בעוד הספקים העצמיים עוסקים בצמצום מקסימלי של עלויותיהם ובהתייעלות מתמדת למען צרכניהם **עוסקת חברת מקורות בהתעצמותה ובשימור כוחה המונופוליסטי.**

כוח אדם ושכר:

ע"פ דו"ח רשות החברות הממשלתיות שפורסם במאי 2016¹, עלות השכר בחברת מקורות לשנת 2015 היתה כ-663 מלש"ח מתוך מחזור כספי של כ-4,147 מלש"ח. המחזור הכספי של החברה כולל גם כ-1,267 מלש"ח עלות רכישת המים ממתקני ההתפלה, פעילות שחברת מקורות אינה חלק בה. שיעור עלות השכר מסך מחזור החברה בניכוי עלויות רכישת המים הינו 23%. **מרכיב עלות השכר בחברה מהווה מרכיב משמעותי בעלויות החברה ולפיכך יש לוודא כי מתבצע בו צמצום משמעותי.**

דו"ח בלינקוב וכן דו"ח נוסף של רשות החברות מצביעים על הוצאות עודפות בכל הקשור בהיקפי כוח האדם ובעלויות השכר ומדגישים את הכפילויות וחוסר היעילות הקיימים במטות המרחבים, במערך הכספים, מערך ההנדסה, מערך ההנדסה, מטה הפיתוח והרכש, מערך התחבורה ומערך הבקרה. "עיון בתפקידי המועסקים במרחבים וקיבוצם עם המטה, מעלה כי העובדים בתחומי פעילות שונים, כגון כספים, מערכות מידע, תחבורה, ביטחון ואבטחה, רכש, לוגיסטיקה ופיתוח, מבחרים במרחבים ומייצרים כפילויות וחוסר יעילות מובנים במצבת המועסקים בתחומים השונים" **עמ' 77 לדו"ח.**

"ביטול מטות המרחבים (להבדיל מביטול המרחבים עצמם), או לכל הפחות צמצום מהותי שלהם ורענון מבנה מערך השליטה והמטה של החברה, יוביל להגברה מהותית של היעילות בפעילות החברה תוך ביסוס וחיזוק יכולות מטה החברה לניהול, שליטה ובקרה" **עמ' 78 לדו"ח.**

א. חיסכון מערך כספים להערכתנו איחוד תפקידים במערך הכספים וביטול הפיצול בין המטה למרחבים – יכול להפחית 21 משרות

ב. חיסכון במערך הנדסה להערכתנו איחוד תפקידים ומשרות בהנדסה וביטול הפיצול בין המטה – למרחבים יכול להפחית 46 משרות

ג. חיסכון במטה הפיתוח איחוד תפקידים ומשרות במערך הפיתוח יכול להפחית 41 משרות

ד. חיסכון במטה פיתוח רכש ולוגיסטיקה והפיצול של המטה למרחבים יכול להפחית 17 משרות

ה. מערך תחבורה ניתן להפחית מ 46 עובדים בחברה כולל במרחבים ל 6 עובדים לכל היותר הפחתה של – 41 משרות

...

ו. צמצום חדרי הבקרה ניתן לאחד חדרי בקרה מ 6 חדרי בקרה ל 4 או 3 לכל היותר חדר בקרה אחד לכל – מרחב יפחית כמות העובדים מ 51 עובדים כיום לכדי 31 עובדים לאחר איחוד חדרי בקרה דהיינו צמצום של כ 41 משרות" **עמ' 141-142 לדו"ח.**

להבנתנו, למרות המלצות הדו"ח, ההתייעלות המתבקשת איננה מיושמת במסגרת טיוטת

הכללים שבנדון ולזאת על אף שמשמעות הצמצום הינה כ-10% מסך עלויות השכר – כ-62

מיליון שקלים בכל שנה!

¹ דוח שכר וכוח אדם בחברות הממשלתיות רשות החברות הממשלתיות | מאי 2016

פיתוח ותפעול חיצוני:

תיקון סעיף 58 לכללים קובע כי חברת מקורות תצמצם על פני 6 שנים את היקף הפיתוח העצמי שהיא מבצעת באמצעות חברת 'שח"מ מקורות ביצוע'. ההתאחדות מברכת גם על מהלך זה ומצפה גם לראותו מיושם הלכה למעשה.

תיקון הסעיף מתבסס על קביעת הדו"ח כי "הוועדה מעריכה כי הסדר זה מייקר את עבודות הפיתוח של החברה ומשית עלויות עודפות על המים. שח"מ אינה פועלת בתנאי תחרות, מרבית עבודותיה למקורות נעשות ללא מכרז, באופן שלא מתמרץ אותה להתייעל ולפעול באופן תחרותי" עמ' 87 לדו"ח. על בסיס עקרון זה סבורה ההתאחדות כי קיים מקום להוצאתם גם של מרכיבי התחזוקה והתפעול מביצועה הבלעדי של החברה. צמצום היקפי הנכסים אותם מתחזקת ומתפעלת החברה עתיד להביא לצמצום משמעותי של העלויות העודפות המושגות על משק המים ולהחלת התעריף לצרכנים. הוצאת פעילות זו לקבלני משנה או לגורמים אזוריים יכולה להתבצע אם בצורה של התחשבנות בין החברה ובין קבלני הביצוע או אם ע"י פיתוח התשתיות ע"י החברה והעברתם לתפעול ותחזוקה ע"י הגורם החיצוני. וכך לדוגמא, תפעול נכסי המפא"ר אינו חייב להתבצע ע"י חברת מקורות ע"פ נורמות העלויות המוכרות לה. ההתאחדות סבורה כי הוצאת פעילות המפא"ר להליך תחרותי תאפשר את החלת הפעילות בשיעורים משמעותיים.

היקף הנכסים בכלל והנכסים הפעילים בפרט:

דו"ח הוועדה חחר מספר פעמים על חשיבותו של קיום סקר נכסים מלא לחברה² כבסיס לחישוב אמיתי של כל המרכיבים הנגזרים ממנו ובראשן עלויות ההון (פחת, תשואה וריבית) ועלויות התפעול והאחזקה. על אף קריאה זו של הוועדה, להבנתנו ולמיטב ידיעתנו, **לא ניתנה כל הוראה לחברת מקורות להחל בביצוע סקר שכזה**. תיקון חובות הדיווח ותוספת הדרישה לדיווח על סטטוס פעילות המתקנים הינה צעד בכיוון הנכון אך סביר להניח כי חברת מקורות תגרור את רגליה בהעברת פירוט זה, זאת בעיקר כאשר לא נקבעה כל סנקציה לאי מילוי הדרישה. **יש לזכור כי היקף הנכסים המוכר לחברה הינו המרכיב המשמעותי ביותר בעלויות המוכרות לחברה**. אנו מבקשים להוסיף לטיטוט הכללים דרישה ברורה לביצוע סקר נכסים בפרק זמן קצוב ותוך שימוש בסנקציות מוגדרות לאי קיומו.

גריעת נכסים – **צרכני המים הישראלים משלמים עלויות מים עודפות** בגין ערך נכסים מנופח אשר אינו משקף כלל את ערך הנכסים האמיתי של החברה. בעמודים 67-68 לדו"ח קובעת הוועדה כי החברה

² דוגמאות: עמ' 3 לדו"ח – "הוועדה בדעה כי יש צורך, בחלוף שנים כה רבות לערוך מפקד נכסים. מפקד זה נחוץ על מנת לקבל בסיס נתונים עדכני שיאפשר קביעת מדיניות פיתוח ומדיניות חשבונאית מושכלת יותר." עמ' 68 לדו"ח – "יצוין כי כל אלה מחזקים את ההכרח בעריכת מפקד נכסים יסודי לכלל נכסי החברה."; עמ' 73 לדו"ח – "לאחר ביצוע סקר נכסי חברת מקורות ניתן יהיה לנטרל השפעתם של המתקנים שאינם פעילים או כאלו שנגרעו בפועל אך לא נגרעו מסקר הנכסים ולאמוד משקלם של נכסים שאינם פעילים ומשמשים להגדלת אמינות."

לא גרעה ממצבת הנכסים, נכסים רבים אשר היה ראוי להחסירם. גם במרכיב זה נראה כי המלצת הוועדה לקביעת שיעור גריעה נורמטיבי נשאר בגדר המלצה **ולא מצא את דרכו לצמצום עלויות המוכרות של החברה במסגרת כללי הרגולציה** אלא ימתין לביצועו של סקר הנכסים.

אורך קיים – לאור עלויות התחזוקה והתפעול הגבוהות המוכרות לחברה (גם לאחר התיקון), לאור יכולתם הגבוהה של עובדי החברה לשימור ותחזוקת התשתיות ובעיקר לאור המציאות המוכחת לאורך השנים – נראה כי העלאת אורך הקיים הממוצע בחמש שנים בלבד הינו נמוך מדי. להערכת גורמי המקצוע המלווים את התאחדות חקלאי ישראל ולאחר עיון בתיקון התוספת ה-13 נראה כי ניתן להעלות את הממוצע בלפחות 5 שנים נוספות (סה"כ 10 שנים). גם בנקודה זו נראה כי כוונת הדו"ח היתה משמעותית אך היישום הינו חלקי בלבד.

עלויות תפעול ותחזוקה – עלויות אלו מתבססות לאחר התיקון על היקף נכסי החברה ועל סטטוס פעילותם (פעילים, אינם פעילים, נטושים, מפורקים, עתודה לאמינות אספקה וכד'). כל עוד לא תיאור החברה לדיווח על סטטוס המתקנים ההכרה בעלויות אינה נכונה ועלויות עודפות יועמסו על תעריפי המים, כפי שנעשו הדברים עד היום. כפי שצוין מעלה, לא ניתן כל תמרוץ או סנקציה לחברה לביצוע סקר נכסים או דיווח סטטוס הנכסים. במצב דברים זה, **יש לשער כי החברה לא תזדרז לעדכן את הרגולטור בהיקף הנכסים הפעילים הקיים** זאת לטובת ההכרה המלאכותית המוגברת בעלויותיה.

דמי שימוש במפא"ר:

וועדת בלינקוב נוגעת בסוגיית המפא"ר בכל הקשור לנכסי החברה והמלצתה הינה העברת הנכסים בצורה הדרגתית מבעלות המדינה לבעלות החברה. **הוועדה לא נתנה את דעתה לעניין דמי השימוש שמשלמת החברה למדינה בגובה של כ-70 מלש"ח בכל שנה.**

ההתאחדות מבקשת להבין את פשר התשלום הנ"ל זאת לאור העמסתו על תעריפי המים בפועל.

האם מדובר בתשלום מס למדינה?

האם אין מדובר בכפל תשלום שכן אזרחי המדינה מימנו את הקמת התשתית בעבר ועתה משלמים על השימוש בה תשלום נוסף?

שאלות אלו מחריפות עוד יותר שכן מדובר בסכום גדול המשולם לאורך שנים בעוד בפועל אזרחי המדינה משלמים על שיקום נכסי המפא"ר פעם נוספת שכן חברת מקורות בעלויותיה המוכרות היא זו המשקמת את הנכסים.

אכיפה וסנקציות:

במסגרת מכתבו המלווה של מר רם בלינקוב לדו"ח הועדה הוא מפרט את עיקרי ההמלצות. המלצה מס' 3 בעמ' 3 הינה: "במקביל יש להקנות לרשות המים כלי אכיפה למימוש המדיניות שלה והטלת סנקציות אפקטיביות במקרה בו החברה לא מקיימת את מחויבויותיה על פי הרישיון". במסגרת טיטת הכללים לא מצאנו סעיפים העוסקים בהמלצה זו, ומוסיפים **סנקציות ברורות** זאת על אף המגמה הברורה והמבורכת ליישום המלצות הדו"ח ולקביעת דרישות התייעלות ברורות מן החברה. במידה ורשות המים סבורה כי קיימים כלים הולמים כבר במסגרת הכללים הקיימים, ראוי יהיה להתחיל ולעשות בהם שימוש לצורך החלת תעריפי המים בישראל.

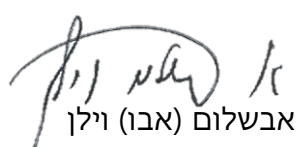
פיקוח והגבלת כוחו של המונופול והגברת התחרות:

כחלק מהתמודדות עם הכשלים שיוצר קיומו של מונופול בשוק, יש לפעול, מעבר לפיקוח משמעותי יותר על עלויות המונופול וחיבויו להתייעלות והתאמת עלויותיו לעלויות המקובלות אצל המפיקים והספקים האחרים, יש להבטיח שפעילות המונופול לא תגדל על חשבון המפיקים האחרים תוך ניצול כוחה המונופוליסטי של מקורות; על רשות המים להבטיח שהקצאות שניתנו למפיקים הפרטיים כל השנים לא יועברו לחברת מקורות, על רשות המים לאפשר שימוש בשירותי תשתית על מנת להגדיל את התחרות במשק המים וכן יש לפעול, כאמור לעיל, על מנת לחייב את מקורות למסור את התפעול בחלק ממפעליה לקבלנים חיצוניים אשר יביאו להפחתת העלויות ולתחרות בעלויות התפעול.

החלת התעריף לכלל צרכני המים:

ע"פ הדו"ח, יישום המלצותיו צפוי להביא להפחתה של כ-7-8% בתעריפי המים. להערכתנו, העמקת דרישות התייעלות על בסיס הנקודות שהובאו מעלה, ו**בראשן סוגיית עלויות השכר והיקפי ההון (הכללי והפעיל)**, צפויות להביא הפחתה משמעותית נוספת על ההפחתה שצופה הוועדה. כפי שצוין בראשית נייר זה, התאחדות חקלאי ישראל מברכת על מגמת התייעלות ועל החלת התעריפים. יש לוודא כי ההחלה תתגלגל ישירות לצרכני המים השונים ובכללם חקלאי ישראל.

נבקש להיות מוזמנים לדיוני השימוע מול רשות המים ומול מועצת הרשות לכשיקבעו.

אבשלום (אבו) וילן

בכבוד רב,

מזכ"ל התאחדות חקלאי ישראל

